

Ovds-webinar: 16 juni (20u30 – 22u)

Rapport “Beter onderwijs” (commissie Brinckman)



- Opdracht minister Weyts (maart 2020); rapport oktober 2021
- 15 leden olv Philip Brinckman (directieteam St Jozefcollege Turnhout en leraar godsdienst)
- Mohamed Alfarisi, Philip Brinckman, Johan De Donder, Bieke De Fraine, Wouter Duyck, Miranda Geens, Muhammet Safa Göregen, Charlotte Luyssen, Daniel Muijs Charlotte Ringoir, Mari Scotillo, Tim Surma, Jan Vanhoof, Kristiaan Versluys, Patrick Voet, Ann Verreth

Ovds-webinar 16 juni 2022 (20u30 – 22u)

Een kritische blik op enkele krachtlijnen van het rapport “beter onderwijs” (commissie Brinckman)

- “enkele krachtlijnen” (niet alle 58 aanbevelingen)
- Invalshoek van dit Ovds-webinar: “Ambitie en sociale gelijkheid in ons onderwijs”
- Met open blik
- Uitgangspunt van rapport is daling niveau, o.a. in PISA
- Niet de eerste commissie “beter onderwijs”
 - Monard “Kwaliteit en kansen voor elke leerling. Een visie op de vernieuwing van het secundair onderwijs” (2009)
 - “Accent op talent” (2002-2008)
 - Commissie Samenleving – Onderwijs KBS “De school staat niet alleen” (1994)



www.democratischeschool.org

A. SOCIALE GELIJKHEID

Kritieken op rapport Brinckman

1. Sociale ongelijkheid wordt niet erkend/geduid als een essentieel probleem

- Vergelijking Monard (2009) – Brinckman (2021)
 - “De prestatiekloof tussen kinderen onderling blijft groot” (Brinckman, 2021, p. 4)
 - “De **prestatieverschillen** van leerlingen blijken sterk gerelateerd te zijn aan de **sociaaleconomische** situatie van de leerlingen. Bijna **nergens** anders is de invloed van de sociale situatie van de ouders **zo determinerend** voor de schoolresultaten dan bij ons. (...). Met andere woorden: **het onderwijssysteem reproduceert sociale ongelijkheid, veeleer dan ze te milderen**. Elk scharniermoment in de onderwijsloopbaan werkt als een filter die ongelijke kansen in de hand werkt, vaak met segregerende effecten. De onderwijsvormen werken de sociale segregatie mee in de hand”. (rapport Monard, april 2009, Bijlagen, p. 73)
 - “Vandaag kampioen wiskunde, morgen ook in gelijke kansen”, zo betitelde minister Frank Vandenbroucke zijn **beleidsnota** bij het begin van de legislatuur in 2004. Ze kreeg concreet gestalte doorheen een indrukwekkend geheel van maatregelen en projecten, en wel op basis van een relatief **brede consensus** in het Vlaams Parlement”. (rapport Monard, april 2009, Woord vooraf, p. 5)

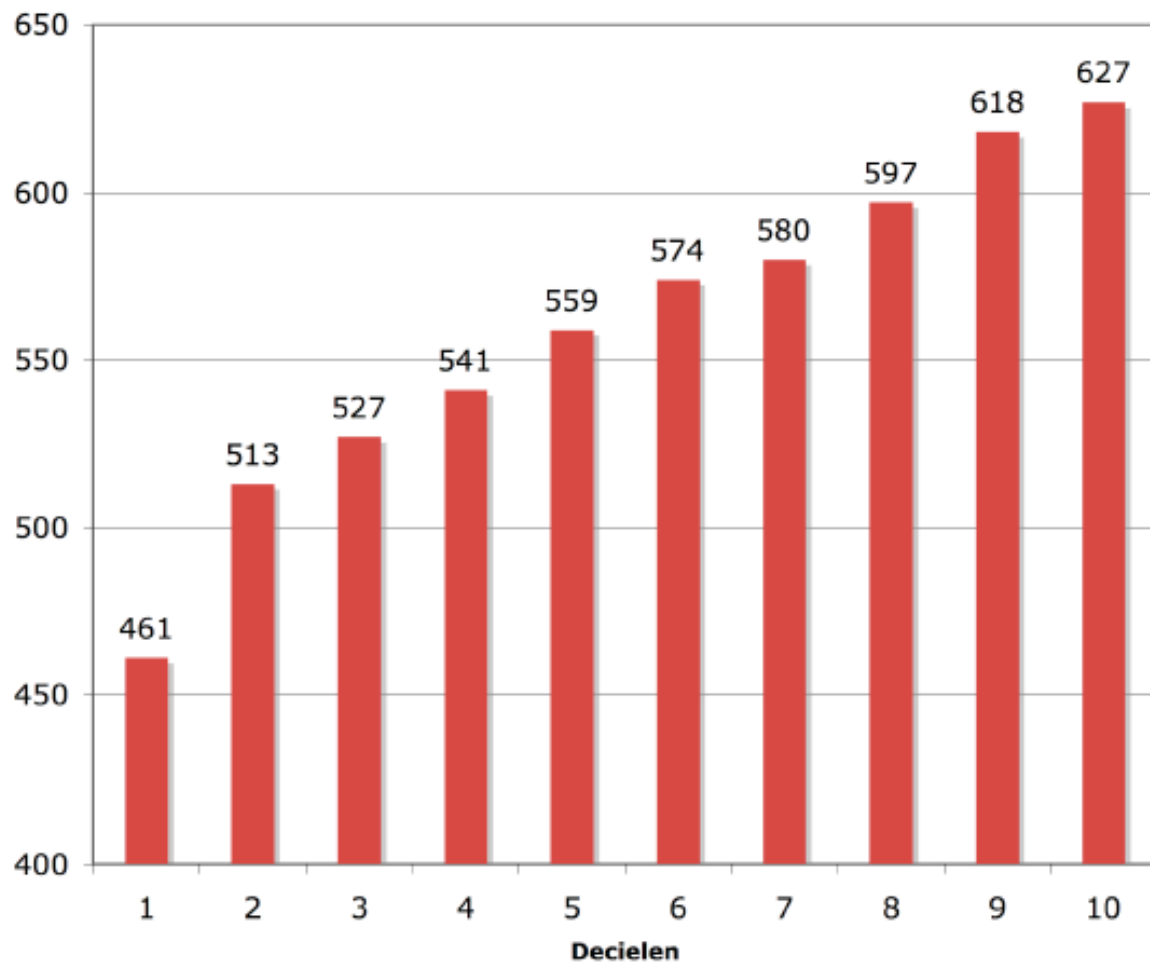
A. SOCIALE GELIJKHEID

Kritieken op rapport Brinckman

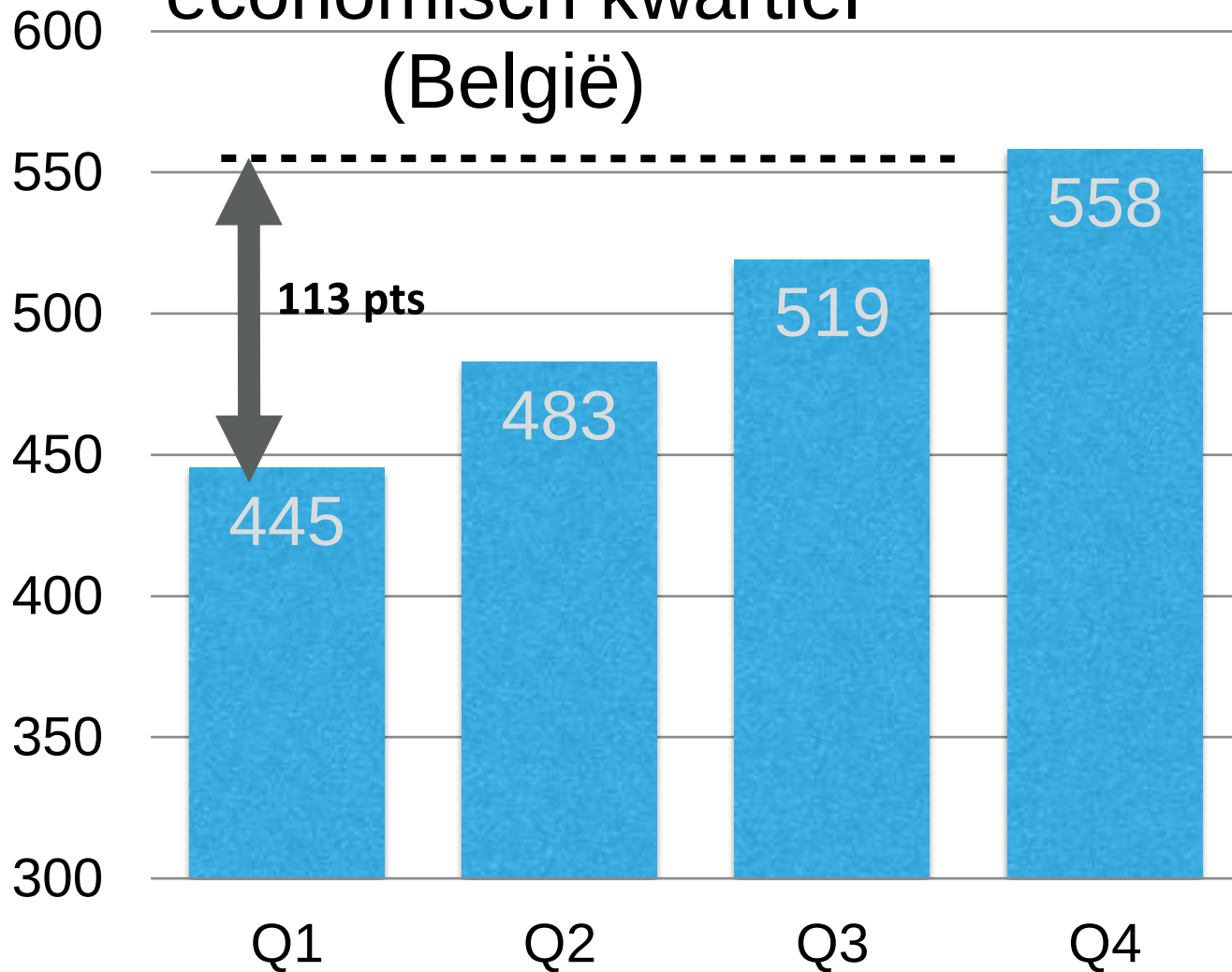
1. Sociale ongelijkheid wordt niet erkend/geduid als een essentieel probleem

- Eenzijdige lezing PISA
 - Veel aandacht voor de (beperkte) daling van de gemiddelde Vlaamse prestaties tussen 2000 en 2018: 25/9/30 punten voor wiskundige geletterdheid / wetenschappelijke geletterdheid / leesvaardigheid
 - Geen aandacht voor de immer bestaande (enorme) prestatiekloof naargelang sociale afkomst.

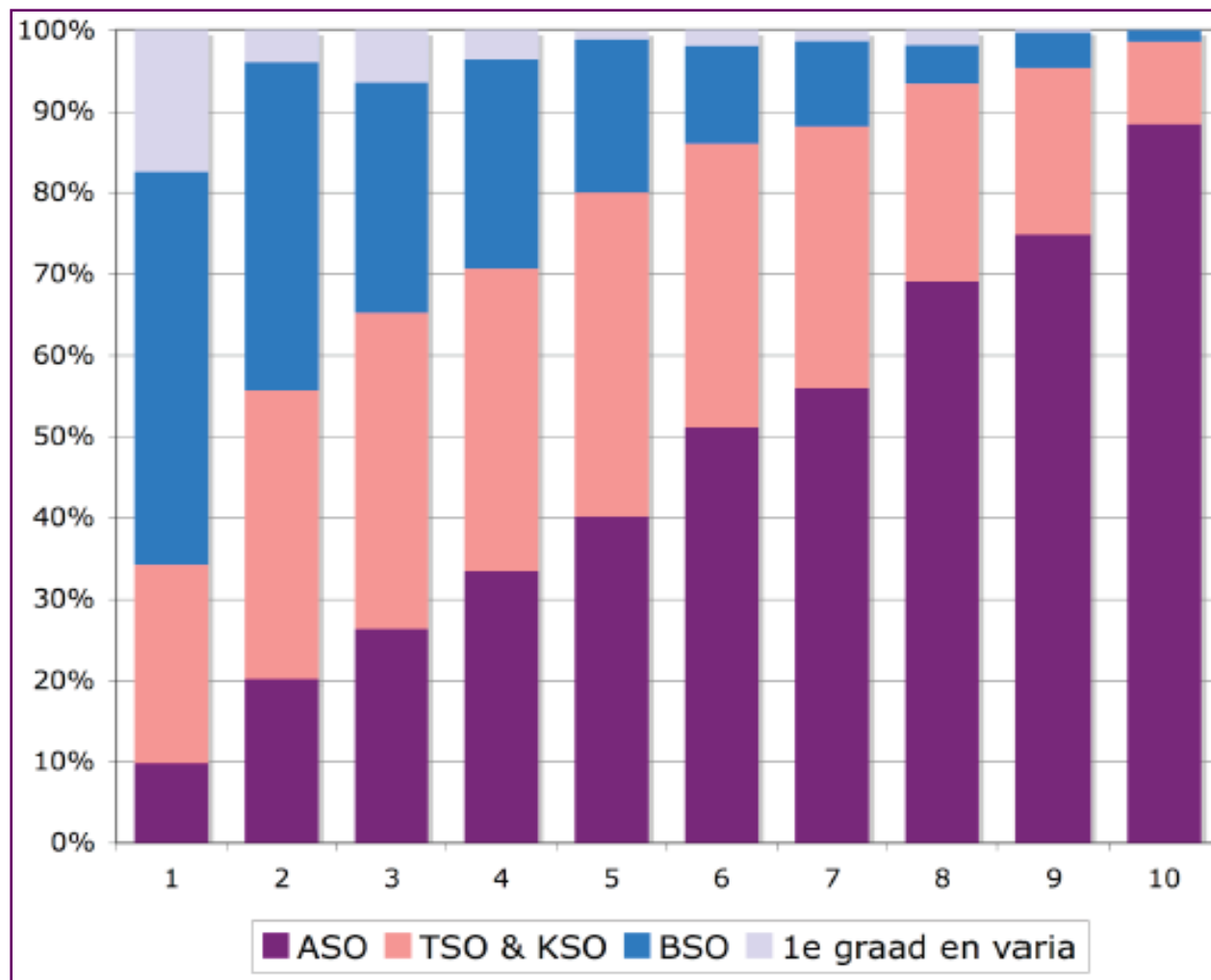
**PISA-punten in wiskundige competenties op 15 jaar
volgens socio-economische decielen**



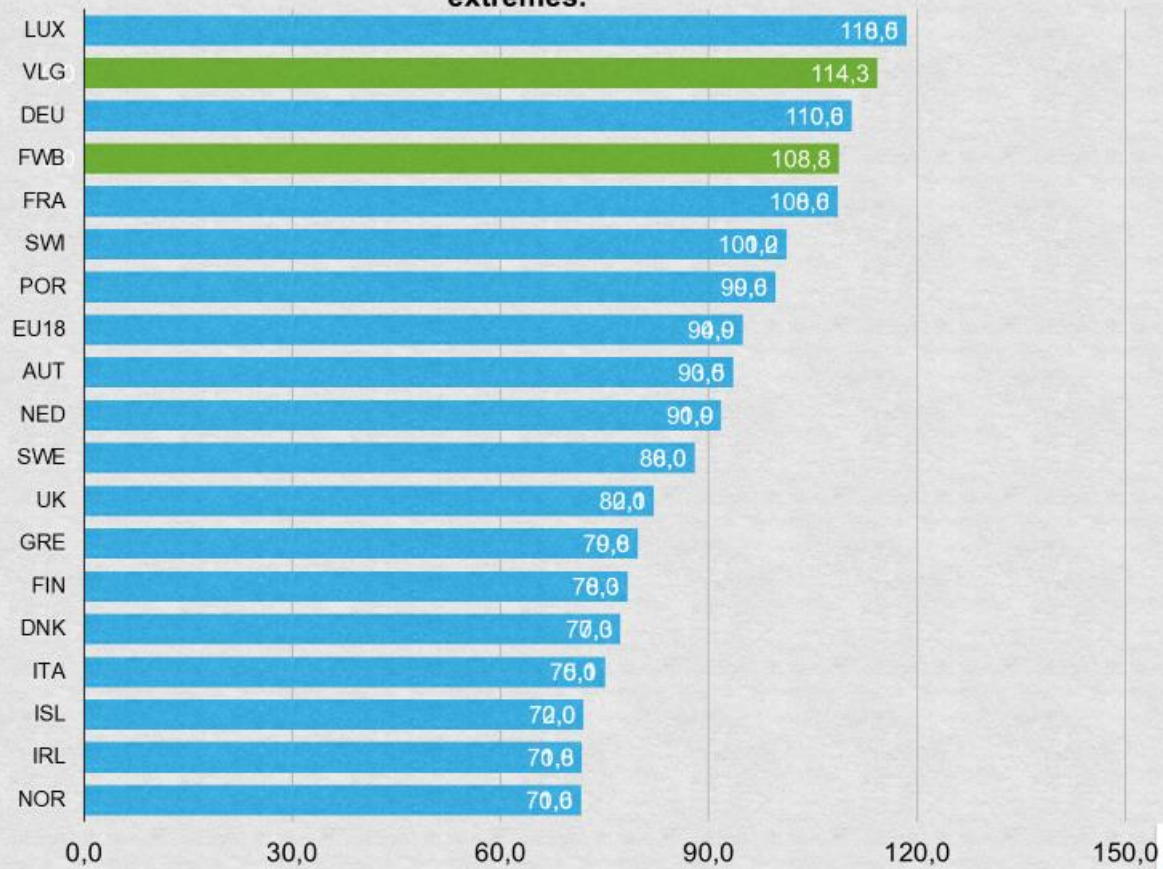
PISA-score volgens socio- economisch kwartiel (België)



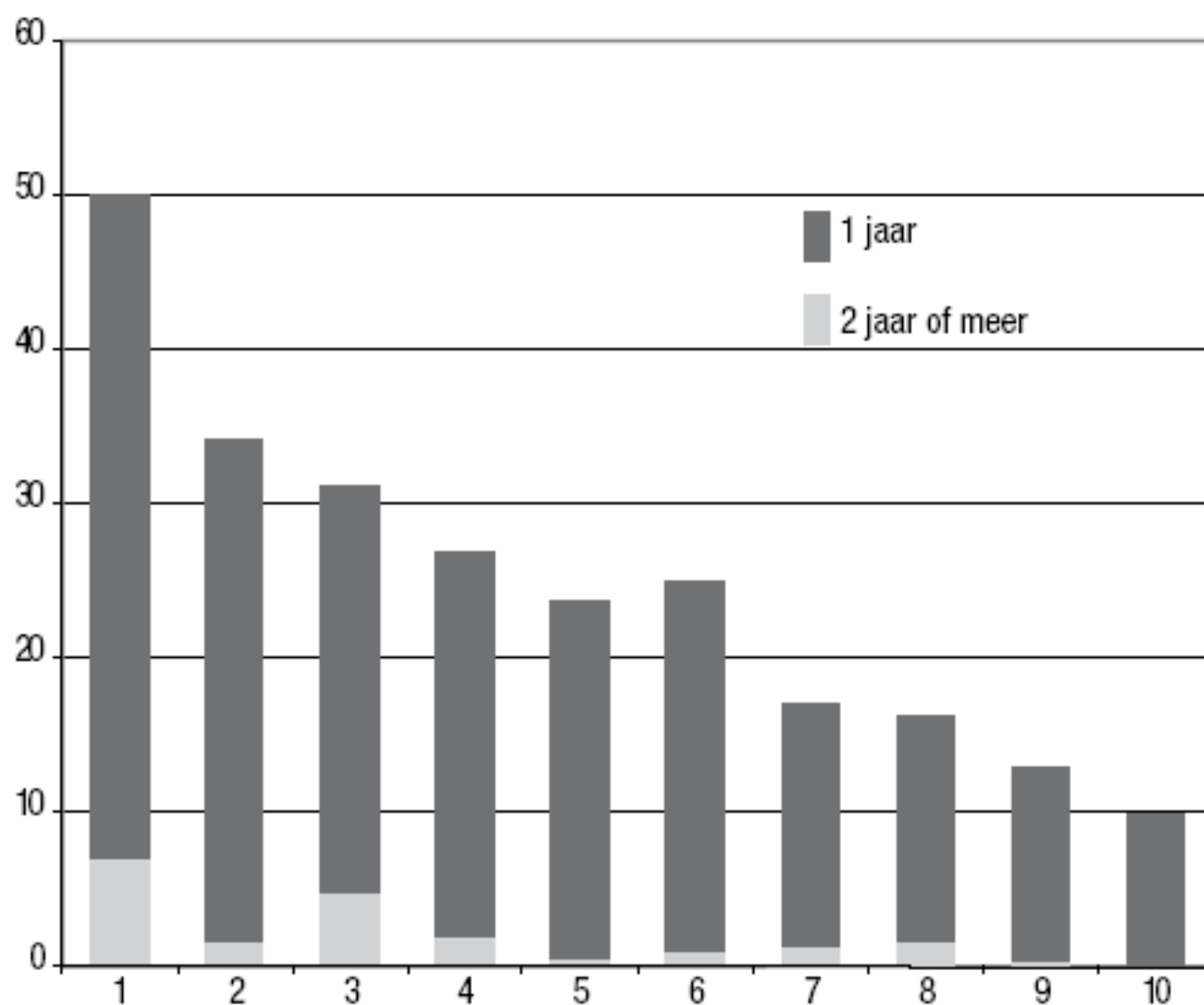
Studieoriëntering naargelang socio-economisch deciel



Différence de score PISA entre les quartiles socio-économiques extrêmes.



Figuur 5. Schoolachterstand op 15 jaar (%) volgens socio-economische decielen.



A. SOCIALE GELIJKHEID

Kritieken op rapport Brinckman (vervolg)

2. De grote sociale ongelijkheid in het Vlaams onderwijs vindt haar oorsprong in de grote sociale segregatie. Het rapport Brinckman negeert deze analyse.

- De (impliciete ?) boodschap is: goede leerkrachten die een effectieve leerstrategie toepassen vormen de beste bijdrage tot gelijke onderwijskansen. Dit is eenzijdig. Zie bv. het schoolcompositie-effect !
 - Bij de impact van armoede worden veel elementen vermeld, maar niet sociale segregatie
- “Voldoende aandacht voor de impact van armoede op het leren en het naar school gaan” (Brinckman, p. 59)
- Achterstand in de instructietaal aanpakken (advies 28)
 - Wees alert voor stereotypering (advies 29)
 - Aan kansarme kinderen hoge verwachtingen stellen (advies 30)
 - SES-leerlingen hebben ook recht op een rijk inhoudelijk (cultureel en kunstzinnig) aanbod (31)
 - Investeren in de band tussen de school en ECM- en kansarme kinderen en hun ouders (32)
 - Versterk, monitor en structureer het GOK-beleid van de scholen (33)

A. SOCIALE GELIJKHEID

Kritieken op rapport Brinckman (vervolg)

2. De grote sociale ongelijkheid in het Vlaams onderwijs vindt haar oorsprong in de grote sociale segregatie. Het rapport Brinckman negeert deze analyse.

- De structurele kenmerken van ons onderwijs die de grote sociale segregatie veroorzaken, worden niet kritisch bekeken:
 - “vrije” schoolkeuze primeert boven sociale mix (inschrijvingsbeleid).
Stilzwijgen over afschaffing dubbele contingentering!
 - Vroegtijdige (op 12 jaar) opsplitsing in hiërarchische onderwijsvormen/studierichtingen en “schoolpoortkeuze” (in functie van bovenbouw).
Rapport tegen brede eerste graad en tegen uitstel studiekeuze!
 - Concurrerende onderwijsnetten.
Niets over samenwerking netten!
 - Hoge frequentie zittenblijven.
Rapport pleit (genuanceerd) pro!
 - Buitensporig veel verwijzingen naar buitengewoon onderwijs.
Rapport (genuanceerd rond inclusie) stelt daarbij weinig vragen.

A. SOCIALE GELIJKHEID

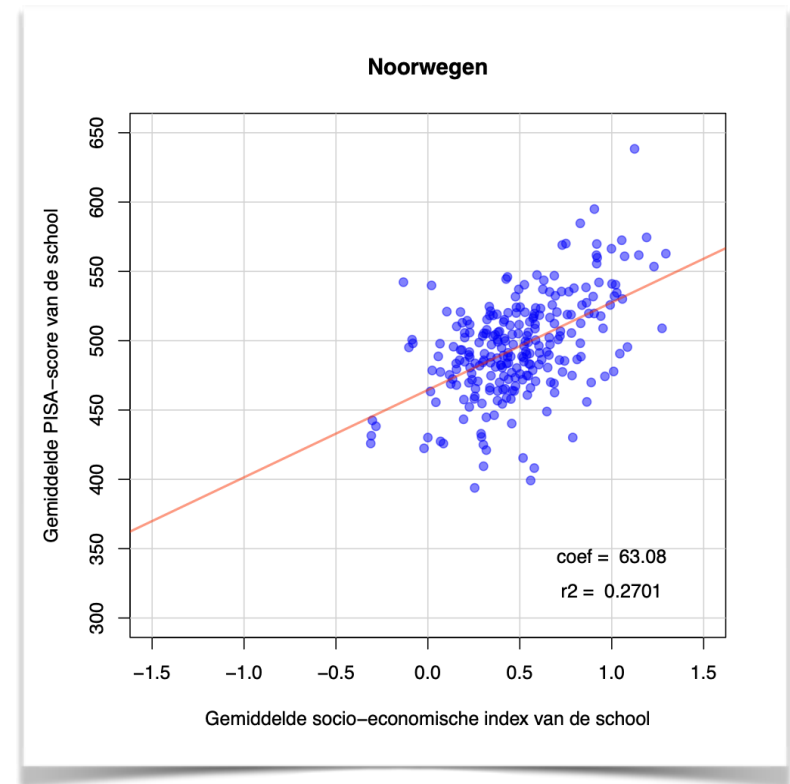
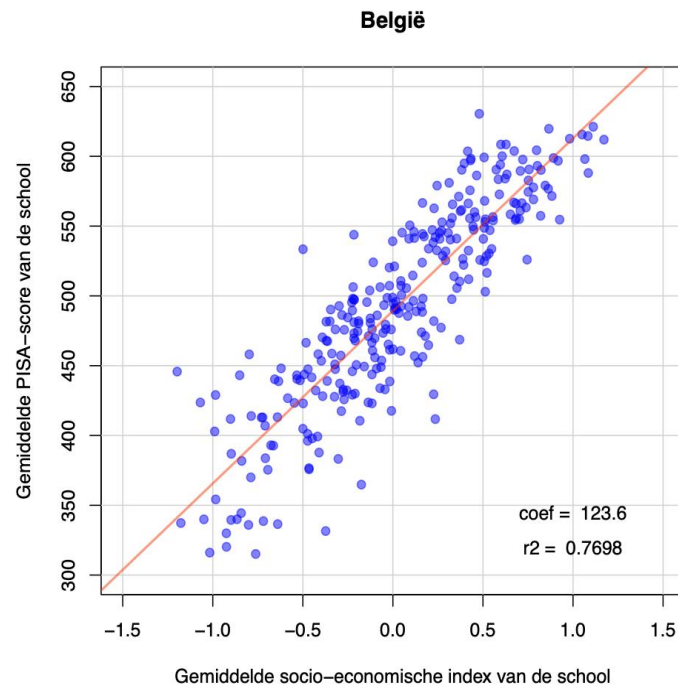
Kritieken op rapport Brinckman (vervolg)

3. “Gelijke onderwijskansen” wordt minimaal ingevuld

“Bijzondere aandacht voor gelijke leer- en onderwijs(start)kansen van leerlingen met respect voor ongelijke leeruitkomsten. (...) Gelijke onderwijskansen realiseren betekent dat elke leerling, ongeacht zijn socio-economische of etnisch-culturele thuiscontext, excellent onderwijs krijgt, zodat hij of zij (a) minstens in staat is het **niveau basisgeletterdheid** van de eindtermen te halen, en (b) zich optimaal kan ontwikkelen. Verschillende leeruitkomsten zijn niet per definitie problematisch, maar **zelfs wenselijk** en onvermijdbaar in een onderwijssysteem dat het potentieel van alle kinderen maximaal ontwikkelt”. (Brinckman, p. 57-58)

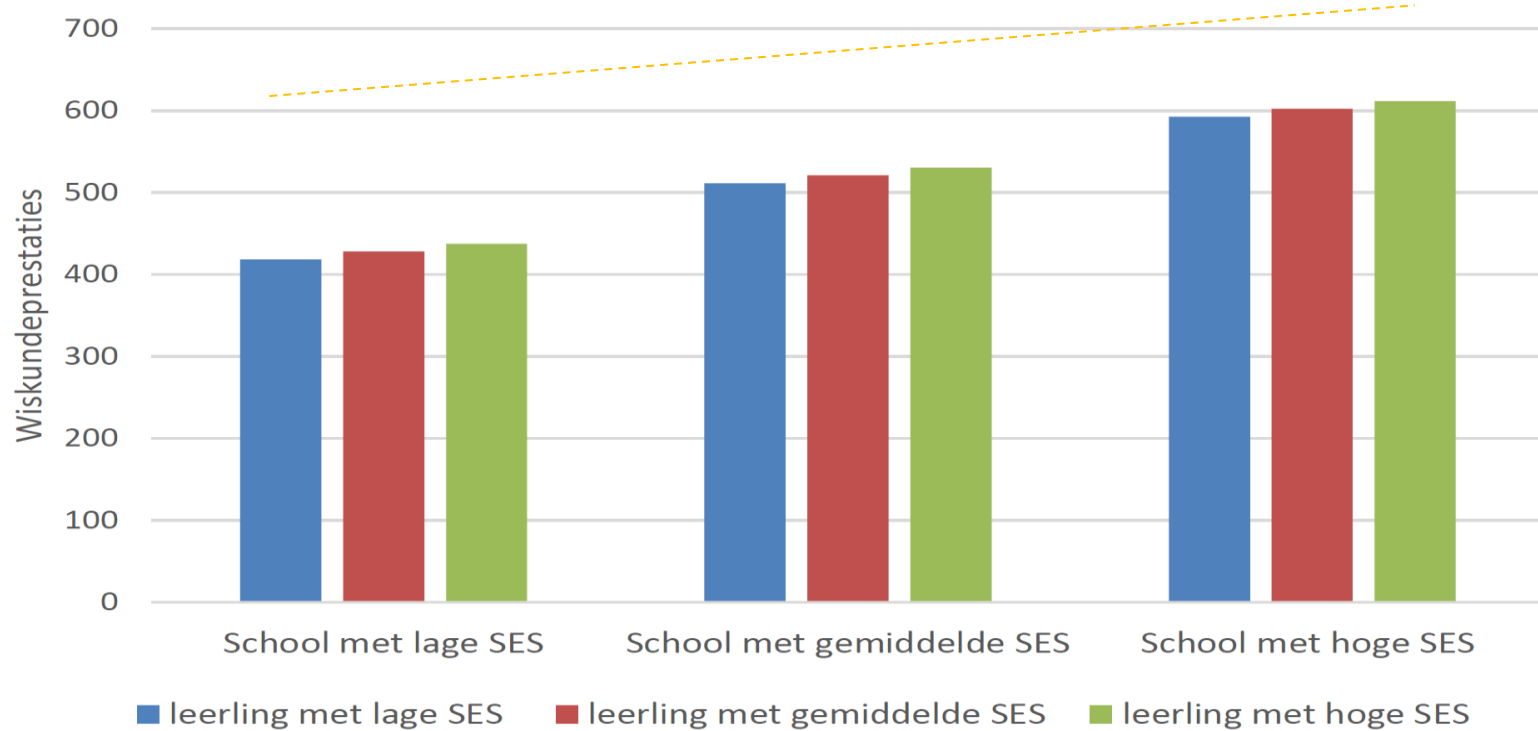
“Basisgeletterdheid” (lezen, rekenen, digitale en financiële geletterdheid) is te weinig ambitieus als minimale sokkel van algemene vorming voor iedereen

Segregaties



Ongelijke onderwijsuitkomsten en segregatie

(Ides Nicaise)



DE SCHOOL VAN DE ONGELIJKHEID

Nico Hirtt
Ides Nicaise
Dirk De Zutter

Nico Hirtt
Ides Nicaise
Dirk De Zutter

DE SCHOOL VAN DE ONGELIJKHEID



B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe?

“Wat” wordt bepaald door objectieven (“missie”) onderwijs.

Meestal: persoonsvorming; socialisatie; kwalificatie

Soms: “kritische burgers” vormen

Ovds: alle leerlingen kennis, vaardigheden, attitudes (waarden) bijbrengen om **wereld te begrijpen** in al zijn dimensies **en te veranderen**

1. Rapport Brinckman legt (terecht) nadruk op kennis(overdracht)

- Kritiek op holle transversale competenties (“De realisatie van inhoudsvrije vaardigheden is cognitieve fictie”) en op “competentiegericht” onderwijs dat belang van kennis relativeert
- Kritiek op leerlinggestuurd curriculum (versus leerkrachtgestuurd) en op leraar als (enkel/vooral) “coach” in plaats van mediator (overbrenger) kennis en vaardigheden
- Pleidooi voor helder omschreven eindtermen, concreet en eenduidig, die zorgen voor een “cumulatief groeiende kennisbasis”

B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe?

2. Eenzijdige nadruk op basiskennis: (begrijpend) lezen, schrijven, rekenen

- Rapport Brinckman besteedt bv weinig of geen aandacht aan (poly)technische vorming (voor alle leerlingen)
- vindt binnendringen “maatschappelijke topics” in het curriculum eerder een probleem omdat het onderwijstijd afneemt voor de basiskennis

Ovds pleit voor veelzijdige vorming:

- (klassieke) vakken: meerdere talen, wetenschappen, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, filosofie (levensbeschouwing, ethiek), ...
- Polytechnische vorming (theorie en praktijk)
- Muzische expressie en kunsteducatie
- Lichamelijke opvoeding

B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe?

3. Rapport Brinckman onderschat noodzaak socialisatie (opvoeding)

- Schuift de verantwoordelijkheid te veel op de ouders.
- Negeert de maatschappelijke (sociologische) realiteit

“De participatiegraad (op de arbeidsmarkt) van vrouwen tussen de dertig en de vierendertig is tussen 1970 en 1990 gestegen van 40% naar 80%. De ontwikkeling van de arbeidstijd over de laatste twintig à dertig jaar heeft dus gezorgd voor een toename van de werk- en tijdsdruk op de gezinnen. (...) Deze misgroei van de levenscyclus heeft uiteraard gevolgen voor de tijd en de energie die in de gezinnen voor kinderen beschikbaar zijn. Hij leidt daarom tot een toename van vragen en eisen aan de scholen.” (Commissie KBS, De School staat niet alleen, p. 23-24, **1994**)

“Onder meer omwille van het afbrokkelen van andere sociale structuren en verminderde sociale controle is er de toenemende verwachting van de maatschappij dat de school (mee) instaat voor de opvoeding van jongeren”. (Monard, 2009, Bijlagen, p. 33);

“Ons onderwijs combineert met succes onderricht en opvoeding.” (Monard 2009, Bijlagen, p. 53)

B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe?

Ovds:

- Het “hoe” staat in functie van het “wat” ; is een noodzakelijke voorwaarde om het “wat” (onderwijsinhoud) te bereiken
- Criterium voor goede pedagogiek/didactiek: bij de leerlingen, in het bijzonder de zwakke, de verhouding tot de kennis verbeteren.
- Tegen dogmatisme (één zaligmakende methode) en tegen relativisme (elke benadering is even waardevol).

B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe? Beoordeling

Beoordeling rapport Brinckman

1. Rapport Brinckman bevat veel waardevolle aanbevelingen rond didactiek

- Voor leerstrategie waarvan de effectiviteit door wetenschappelijk onderzoek en empirisch (op de klasvloer) is bewezen. Evidence informed didactiek. Directe instructie is effectiever (vooral voor zwakkere leerlingen) om technieken of procedures te leren beheersen.
- Rekent af met (onwetenschappelijke / nutteloze of schadelijke) “mythes”
Bv: huidige jongeren zijn “digital natives” / in staat te “multi-tasken”
Bv: elke leerling heeft zijn eigen leerstijl en de leraar moet zich daar aan aanpassen / “meervoudige intelligenties”
- Verzet zich tegen doorgedreven individualisering leertrajecten en beklemtoont belang van de klasgroep. Convergente differentiatie (versus divergente differentiatie)
- Bevat nuttige correcties op “AVC”-leren (“activerend”, “vakdoorbrekend”, “competentiegericht”) uit rapport Monard (en “Accent op Talent”)

B. Ambitie: veelzijdige vorming van hoog niveau.

B.1. Wat?

B.2. Hoe? Beoordeling

2. Meer nuance gewenst

“directe instructie” niet altijd de beste benadering; klasgebeuren is ruimer dan instructie

resultaten neurowetenschappen (ook nog in volle ontwikkeling, geen overhaaste conclusies trekken) niet één-op-één door te trekken naar didactiek

3. Rapport kritikeert (ten onrechte) pedagogisch constructivisme:

- Als kennisrelativisme. Verwarring met filosofisch constructivisme (= er bestaat geen objectieve werkelijkheid)
- Als doorgeslagen leerlinggestuurde aanpak en spontaneïstisch zelfontdekkend leren. Verwarring tussen afwijkingen (overdrijvingen) en kern van constructivisme (= kennis logisch opbouwen in plaats van als een dogma dat uit de lucht valt)

Ambitie en sociale gelijkheid

- ▶ Een veelzijdige vorming van hoog niveau, met klassieke en polytechnische componenten
- ▶ 15 leerlingen per klas in de eerste jaren van het basisonderwijs
- ▶ Een brede school, met een rijke waaier aan activiteiten buiten de lesuren
- ▶ De schoolmarkt reguleren en de sociale mix bevorderen door aan de ouders (zonder verplichting) een school voor te stellen
- ▶ De lagere en de hogere cyclus van het secundair onderwijs scheiden
- ▶ Meer vertrouwen in de leerkrachten inzake pedagogie
- ▶ Herfinanciering en dezelfde criteria voor het Vlaamse en het Franstalige onderwijs



[Campagne 2020 van OVDS : petitie en memorandum | Oproep voor een democratische school \(skolo.org\)](#)